

Skærgårdstur i Bohus län

Revideret januar 2014

Skærgårdssejlads i Bohus län.

At tage på skærgårdsferie i båd er en helt anden sejloplevelse, end vi er vant til, når vi sejler i danske farvande. Kystlinjen ændres hele tiden. Opmærksomheden omkring sejladsen er mere intens. Man behøver blot at sejle en ganske kort distance, måske kun om på den anden side af klippen, for at få oplevelsen af at være et helt andet sted.

Kun de færreste steder mærker man sø, når man sejler indenskærs; f.eks. når man krydser en fjord eller kortvarigt sejler udenskærs for at komme til et andet afsnit af skærgården. I hårdt vejr er det i store træk kun et spørgsmål om at rebe/sætte mindre sejl. Mange sejler alene for forsejl, andre alene for (rebet) storsejl. De mere forsigtige foretrækker motorsejlads. Men lad mig understrege: der er rigelig plads i den vestsvenske skærgård til at sætte sejl. Der er ganske vist mange klipper og skær (og nogle af dem ligger og skvulper forræderisk lige under vandoverfladen), men de er fantastisk godt afmærkede. Og søkortene er tydelige (papirkort - 1:50.000, 1:25.000 og 1:10.000) og lette at læse.

At ligge i naturhavn med stævnen op mod klippen og et anker agterud er en anderledes oplevelse, end at svaje rundt i en dansk ankervig. Man springer let i land og kan udfordre sin krop med vandreture og klatring i den grad, som man nu engang har lyst og evner til. Fra morgen til aften udfolder der sig et livligt badeliv bag bådene. Man nyder udsigten fra klippetoppen, aftenvarmen fra klippen, der i dagens løb har været solbeskinnet, stemningen ved skæret/på klippen ved den sene solnedgang. Svenskerne har tradition for at sætte sig sammen på klippen, når solen nærmer sig horisonten. Man drikker en kop kaffe eller et glas vin efter en lang og aktiv dag.

Der er egentlig ikke så langt over Kattegat, som man umiddelbart tror. Norsminde-Anholt: 60 mil. Og hvis man vil hugge turen over, tager man et stop i Grenå. Anholt-Göteborg: 60 mil. Og så er man der. Men synes man, det er for langt, vil et "ben" over til Varberg (eller deromkring, fx Bua) dele distancen. Alternativt kan man følge Jyllands østkyst til Skagen og herfra sejle til området omkring Marstrand eller Skärhamn - godt 30 mil. Det afgørende for valget er, hvorledes vinden står. Når man først er i skærgården, kan man komme langt omkring på en uge; men man behøver det nødvendigvis ikke. Det er også spændende at udforske geografisk mindre udstrakte områder for på den måde, område for område, at lære skærgården at kende.

Skærgårdstur i Bohus län

“Man skal nødigt gå ned på udstyr”, siger et moderne mundhæld. Det vil heller ikke ske, hvis blot man har **kort**, et par gode **liner**, et fornuftigt **anker**, en håndfuld **kiler** og en **klaphammer** med. Se udstyrslisten nedenfor.

Mange føler større tryghed, når man er flere både af sted sammen. Sådant en fælles tur er der rig lejlighed til at arrangere, og der er absolut fordele ved det. Ikke mindst, når man søger ankerplads ved klippen og når grillen efterfølgende tændes på klippen. Når den første båd er fastgjort, går resten meget lettere, når en person er i land. Men ellers skal det anføres, at svenskerne er meget hjælpsomme; de giver gerne et tip om, hvor der er god mulighed for at komme i land og flinke til at hjælpe med fortøjning.

Går du med tanker om en anden form for sejlerferie, end de danske farvande tilbyder dig, anbefaler vi dig en skærgårdstur til (næste) sommer. Bare kom af sted. **Vi ønsker god tur.**

Skærgårdstur i Bohus län

Nødvendigt udstyr:

Kortsæt: Svinesund-Varberg (2 bøger med spiralryg). **Flyttepile.**

Eller elektronisk søkort; vi bruger tysk søsportkortserie fra NV.Verlag (kortserie inkl. cd-rom fås for overkommelige penge) på vores bærbare PC

4-6 bjergkiler (min. 2 vinklede + 2 lige) + **hammer** (bedst: lille klaphammer)

Anker med kæde og gerne lang line (30-40 m)

Gode fortøjninger, gerne et par ekstra lange liner

Ankerhandsker (til beskyttelse mod brandmandstråde)

Nyttigt udstyr, det er rart at have:

Stævnstige

Ekstra anker bedst af anden type end hovedanker

Havnelods med naturhavne

fx. Jørn & Hanne Engevik: Havneguiden Göteborg-Svinesund, Nautisk forlag

SXK: Tre Veckor i Bohuslän

Kryssarklubben: Väst kustens Naturhamnar (SXK medlemstilbud)

Lars Granath m.fl.: Skanör-Strömstad, Nautiska Förlaget

Ankerrulle med kædeklemme på pulpit agter

Spand eller lignende **til anker + kæde** (fastgøres evt. til pulpit)

Ønskværdigt udstyr:

Gummibåd

Køler/køleskab daglige indkøb er mulige, også søndage

Bøjekrog

El-panel til ladning af batterier i solskin

HUSK

Svensk gæsteflag

Bestil SXK's medlemsflag, hvis du er medlem

Medbring tilstrækkelig gas, idet ikke alle gasflasker kan byttes i Sverige; fx BP/Kosan

SXK

Svenska Kryssarklubben (svensk søsportsorganisation med ca. 43.000 medlemmer).

“Dubbar/bergöglor” er jernringe/spyd, som enhver (også ikke-medlemmer) kan fortøje til.

Bøjer er kun for SXK's medlemmer med registreret båd; dvs. båden **skal** føre SXK-stander, være forsynet med **årsmærke** og indskrevet i **SXK-matriklen**. Den enkelte bøjle må anvendes i max. 24 timer efter anløb.

Medlemskab omfatter:

- Magasin „På Kryss & Till Rors” - 9 årlige eks. leveres pr post
- Matriklen, medlemsfortegnelse med mange nyttige informationer
- Årbog
- Gästhamnsguiden (hvis informationer om havneafgifter ikke er valide)
- Medlemstilbud: kort/litteratur/udstyr
- Kontingent for 2013/2014, inkl. bådregistrering, kredsafgift og udlandsafgift SEK 675:00 - i runde tal svarende til små DKK 600.-.

Se endvidere www.sxk.se

Skærgårdstur i Bohus län

Mangler du noget undervejs, anbefaler vi

Udstyrsbutik i Fiskebäck – Viking (position 57N 38`41" og 011E 50`31")

Butik for enden af første bro til styrbord; indgang fra vejsiden. Anløber man skærgården for første gang, kan man med fordel købe sine kort i Fiskebäck. Man kan uden problemer sejle frem hertil på **gode** kopier eller lånte kort. De svenske "Båtsportskort" ligger i et bekvemt format. De minder lidt om de tyske i papirudgaven. I lidt kraftigere papir, som bedre klarer fugt. Ikke meget detaljerede, men dog tilstrækkeligt de kritiske steder.

Udstyrsbutik i Stenungsund - SB Båttillbehör

Strandvägen 25, følg hovedvejen til venstre. Mindre end 5 minutter til fods fra gæstehavnen på byens torv. Stort udvalg. Super service. Tlf. 0046 303 77 00 59.

Udstyrebutikker i Strömstad, Havstensund og Hunnebostrand kan også anbefales.

Turplanlægning Vær forsigtig med at lægge planer for turen for langt frem. Lyt til vejrudsigten, mærk på vejret og træf dine valg, afhængigt af hvad du og din besætning har lyst til, opvejet mod de muligheder naturen/geografien byder. Ofte er der højt solskin i den ydre skærgård, når vestenvinden presser den fugtige havluft ind over land. Luften kondenserer og danner skyer over den indre skærgård. Da gælder det altså om at bruge de ydre farled.

Generelt er man godt beskyttet mod sø, når man sejler i Bohus läns skærgård. Men vinden kan naturligvis være hård. Her må man vælge de rette geografiske omgivelser. På en tur over 2-3 uger vil de fleste opleve et par dage med hård vind. Da kan man med fordel søge ind den indre skærgård; fx øst om Tjörn og Orust, Stigsfjord (mellem Tjörn og Orust), nord om Orust gennem Strömmarna, bag de høje øer i Fjällbacka skærgården, eller Sannäsforden (øst for Havstensund). Her har vi adskillige gange ligget i kuling og har nydt badevandet og det dejlige solskin med stævnen fastgjort til klippen og et anker bagud, mens klippen har taget op for vinden.

Kosterskærgården anser vi som et absolut højdepunkt på en sommertur, **men kun i strålende solskin**. Det samme gør sig gældende for Väderöerna; her bør man kun overnatte i en stabil højtryksperiode. For os er Väderöerna et yndet dagsudflugtsmål fra Fjällbackaskærgården på en solskinsdag.

Vær opmærksom på muligheden for søbrise i godtvejrperioder; dvs. en opfriskende vind fra vest i middags- og eftermiddagstimerne. Denne vind lægger sig almindeligvis hen imod aften. Næste morgen eller formiddag hersker igen et almindeligt sommerhøjtryk med let-jævn vind fra østlige retninger. Har man om eftermiddagen valgt en hækankerplads ved et skær, der beskytter mod vestlige vinde, skal ankeret holde for såvel sidevindspåvirkning som vind bagfra i morgenens løb. Det er en god ide at trække båden lidt ekstra ud fra klippen, inden man går til ro om aftenen. Derved kan

Skærgårdstur i Bohus län

man undgå pludselige opvågninger, hvis køl eller stævn presses frem og berører klippen.

Lad jer ikke stresse, hvis I undervejs har ligget over et par dage længere end oprindeligt planlagt. Når I skal hjemover, kan I fint nå at komme fra området omkring den norske grænse til Göteborgområdet i løbet af 3-4 dage. Der er ikke så langt den direkte vej ned gennem farledet, godt 100 NM; og kun ganske få og korte strækninger, hvor man kommer i kontakt med åbent farvand.

- Ankerplads** Søg lidt væk fra farledet; kig ind bag om øer og skær og find den perfekte ankerplads eller et solskinsskær at gøre fast til. Selv på dage, hvor farledet er trafikeret som en hovedvej i myldretid, finder man let en plads for sig selv, hvis det er det, man ønsker; mindre end 1/2 mil fra mylderet.
- Ferietid** Juli måned er naturligvis højsæson i skærgården. Der er hvert år nogle dage, hvor trafikintensiteten når et højdepunkt. Når industriferien begynder i de første dage af juli drager den store fritidsarmada fra Göteborgs havne nordud og fordeler sig efterhånden mellem øer og skær. Det samme gælder i slutningen af juli; men da går trafikken selvsagt den anden vej. Vi har konstateret, at et godt tidspunkt at tage hjemmefra er omkring den 10.-15. juli. Da har vi altid fundet god plads overalt; lige med undtagelse af 1-2 dage, hvor vi møder "modstrømmen" nordfra. I august tynder det kraftigt ud i antallet af både i skærgården - samme tendens gør sig gældende for udvalget i dagligvarebutikkerne; tøj- og udstyrsbutikkerne holder REA - udsalg.
- Temperaturen er som regel stabil omkring 20-22°C (kortvarigt op til 25°C), og badevandet er sjældent under 19°C, ofte op til 22-23°C, når sollyset har varmet klipperne op et par dage. I juni måned kan man risikere at såvel luften som vandet føles køligere end vi er vant til i DK.
- Svenske havne** Havnekulturen med røde og grønne skilte udbredes langsomt nordover under inspiration fra Øresundsregionen. Langt de fleste havnepladser er dog fortsat "forhyrda pladser", altså private pladser, som ikke må anvendes af gæster. Heller ikke til kortvarigt ophold. Gæster henvises primært til det havneafsnit, der er markeret som "Gästhamn"; ofte yderst i havnen eller for enden af nogle broer.
- Gästhamn** **Blåt skilt med gult anker** fortæller tydeligt, hvor gæsterne hører til. Inden du går til kaj, check om du agterud skal fastgøre til
- bøjle
 - anker
 - eller line (fastgjort til ankerklods bagude, forud bundet til broen)
- Havnepenge** Gennem de seneste år har der udbredt sig en sæsonopdeling i sommerhalvåret med ydersæson, forsæson, højsæson og sensæson, som igen afsluttes med en ydersæson. **Højsæsonen** begynder almindeligvis i den første hele uge i juli og varer nogle dage ind i august. Her stiger havnepengene til noget, der ligner det dobbelte af, hvad vi kender i danske havne. Dertil kommer, at man ikke skal forvente at kunne få vand

Skærgårdstur i Bohus län

ved alle broer, og el skal der som regel betales særskilt for (også i dagtimerne). Enkelte havne opkræver også afgift for daganløb, hvis man blot skal ligge kortvarigt i havn for at gøre indkøb. - Men tab ikke modet. Der findes stadig mindre havne, som også i højsæsonen opkræver en mere moderat havneafgift.

Når det blæser op søger mange havn. Og man ligger til dels som "hø og hakkelse" i bassiner og langs broer. Mange steder med et anker bagud. Inden man ser sig omkring, risikerer man at blive del af et gevaldigt ankerrod, for holdebunden i havnene er ikke altid lige god. Vi har gjort os det til vane at søge ly bag en høj klippe i en velbeskyttet naturhavn; ofte med et ekstra anker bagud eller en line til et bagved liggende skær. Men det forudsætter naturligvis, at man holder sig godt orienteret om vejrmeldingen.

Markante anduvningssteder i den vestsvenske skærgård med anløb fra Jylland:

Nidingen /Malö	Kungsbacka fjorden, N for Varberg
Tislarna /Matskär/Valö fyr	Göteborgs sydlige skærgård
Trubaduren /Vinga	Anløb af Göteborg fra vest
Pater Noster /Hätteberget	Marstrand-Skärhamn
Måseskär	Käringön/Orust/Smögen

Oversejlingsdistancer i runde tal

Norsminde-Grenå	34 mil
Norsminde-Anholt	60 mil
Grenå-Anholt	27 mil
Anholt-Bua (N for Varberg)	39 mil
Anholt-Malö/Mönster	43 mil
Mönster SXX-Fjordholmen	15 mil
Anholt-Valö fyr	52 mil
Sæby-Vinga	39 mil
Strandby-Hyppeln	39 mil
Skagen-Marstrand	34 mil
Skagen-Skärhamn	35 mil
Østerby/Læsø-Valö fyr	26 mil

Nærmeste havn ved anduvning af Valö fyr er på vestsiden af Vrångö, 2½ NM fra Valö fyr.

Lanterner HUSK at tænde lanterner ved **sejlads efter kl. 21.00** - uanset om det er mørkt eller ej – og det gælder også, mens solen skinner. Alene uret bestemmer, hvornår lanterneerne tændes. Umiddelbart virker det måske fjollet, men husk Sveriges kystlinje er lang og loven gælder overalt. Også for småbåde, fx gummibåde og vandscootere.

De gratis kabelfærger

Dels at man skal holde øje med afgangssignal og stramning af kæden, men også at de er praktiske at stå på, hvis man har fundet plads på den rolige side af sundet og lige vil over og handle eller gå rundt på den anden side; fx i Hamburgsund, der har en lang bekvem bro på vestsiden, mens ICA ligger på østsiden.

Skærgårdstur i Bohus län

STIKORD:

Farled

hovedveje i skærgården

Sømærker

Kompasafmærkninger ses ofte på lange, tynde stager

Sideafmærkninger: grønne og røde rør

Brønning/skær: „tavla”/firkantet sorthvid markering, fastgjort på rør, der er boret ned i skæret. Mærket ligner en spade, der; står på hovedet”. Røret er ofte bøjet efter påvirkning fra isen.

„**KL**” i søkortet er markering for „kummel”, dvs. en stenvarde, der er bemalet med sort/hvid i forskellige mønstre.

„**MK**” i søkortet indikerer mærker, som er malet på klippe til markering af farled.

Fyr (se søkort).

„**fl**” (fläck) er overetmærker i SXX's luftfoto

Skyddsområde

er et fredet område. Der findes flere kategorier, som omhandler forskellige perioder med landgangsforbud. Se beskrivelse i søkortene. De tidligere militære „skyddsområder”, hvor udlændinge var forment adgang, blev nedlagt i 1998.

Allemansrätten

giver adgang til at ankere og fastgøre til klipperne. Hold rigelig afstand til bebyggelse. Allemansrätten gælder for ophold på det samme sted i 24 timer. Det ses dog ofte, at 24-timers reglen administreres lempeligt, når man ligger ved skær. Åben ild er forbudt direkte på klipperne. Ilden sætter brændemærker, som aldrig viskes ud. Medbragt grill kan bruges, men husk at bortskaffe kul og affald (=tag det med, hvis der ikke er en affaldsspand).

Sopmaja

er et affaldsdepot. I skurets modsatte ende er der et toilet, model: „das”.

SXX-bøjer

må kun anvendes af medlemmer af Svenska Kryssarklubben (se afsnit om SXX). Her gælder reglen: Max. i 24 timer ved samme bøjse.

For sejl indenskærs

Mange sejler kun for 1 sejl.

Husk i øvrigt at rebe. Ved middagstid kommer der i højtryksvejr en søbrise, som ofte kan være frisk (8-12 m/sek)

Søkort/navigation

Vær opmærksom på målestoksforhold. Der er ikke så langt „fra A til B”, som du tror. Indsejling kan være vanskelig at se, før man er fremme; klipperne „flyder sammen/lapper ind over hinanden”.

flyttepile

Klip et antal flyttepile (af en ikke alt for stærkt klæbende tape) til markering af, hvor du er, hvor du skal hen og til markering af mærker/steder, hvor du vil foretage kursændringer, som du skal være særlig opmærksom på.

Hvis du mister orienteringen, så stop op. Check positionen på din GPS. Find stedet i et papirkort.

List forsigtigt frem, når du igen har styr på orienteringen.

TIP

Hvis du af en eller anden grund skal førtidigt/hurtigt hjem eller føler dig blæst inde i Sverige, kan du vælge at lade båden blive liggende i nogle dage og tage færge/bus/tog hjem og hente båden senere. I Fiskebäck Lystbådehavn (syd for Göteborg) ligger din båd gratis, når blot du kontakter havnefogeden.

Skærgårdstur i Bohuslän

Vejrudsigt

kl. 07.55, kl. 13.00, kl. 15.55 og kl. 21.50
på Sveriges Radio P1, Göteborg FM 89,3 - Uddevalla FM 89,9
Lyt til vejrudsigten for Väst kustområdet/Västra Götaland
Kl. 9 og kl. 17 er der kystvejrudsigt på VHF-kanalerne.

Dansk vejrudsigt

Syd for Marstrand, vejrudsigten for Kattegat
Nord for Marstrand, vejrudsigten for Skagerrak.

Om vejret generelt:

Bohuslän ligger i ly af Norges fjelde.
I juli er det 1-1½ time længere lyst end hos os.
Havtemperaturen er almindeligvis 19-20°C i juli august, ofte 3-4° varmere, når solen har skinnet nogle dage.
Søbrise på godtvejrdsdage. Vær opmærksom på, at vinden da ofte vender.

Sprogligt vejr-vink

åska betyder torden
dimma - tåge
molnigt - skyet
mulet - overskyet

Optræk til torden

Føler du optræk til torden, er det tid at lægge **et ekstra anker** ud (i en vinkel på ca. 90° i forhold til det allerede lagte anker) og evt. forstærke dine liner til land. Ekstra fortøjninger til midtskibsklamperne aflaster ankerlinen betragteligt. Hvis ankerbunden på stedet er god: læg dig evt. for svaj, så båden kan svinge med vinden.
Vi har erfaring for, at vinden meget hurtigt kan svinge op til 180° under et tordenvejr. Efter tordenvejret svinger vinden som regel tilbage. Det er oftest for sent at gøre noget, når det først begynder at blæse op. Eneste fornuftige mulighed kan da være hurtigt at trække båden ud for anker og svaje med vinden. Er der mulighed for at lægge en agterline ud til et skær er det OK, hvis man derved ikke spærrer en gennemsejling.

Ankre

Det er hensigtsmæssigt at have to forskellige ankre. Vi sejler med et hovedanker af bruce-anker typen, som vi kan supplere med et folde stokanker. Det sidstnævnte har ALDRIG svigtet; men det er lidt bøvet at pakke ud.

At sejle i skærgården

er en helt anden sejlkultur end vi kender fra danske farvande. På godtvejrdsdage ligger alle i skærene. Gæstehavnene er næsten tomme. I Sverige er systemet med røde og grønne skilte så godt som ukendt. Gæster bruger „Gästhamn”, men mest som parkeringsplads, når man er inde for at handle. Overalt finder man supermarkeder med alle nødvendige dagligvarer. I de fleste havne kan man tanke vand; men enkelte øer (f.eks. Tjörn) har så lidt vand, at man må købe vand, hvor man tanker. At vaske båd med ferskvand er de fleste steder forbudt.

Hold afstand

Når man ligger i naturhavn/ved skær er det skik og brug at holde afstand til nabobåde, så det er muligt at leve et uforstyrret privatliv om bord. Mange populære steder er dog besøgt af så mange, at bådene ligger tæt som i en havn. Svenskerne er flinke til at give en hånd og anvisninger i forbindelse med anløb af en plads ved klippen. Det hører til undtagelsen, at man kan ligge langskibs.